

Nummer 224, november 2024

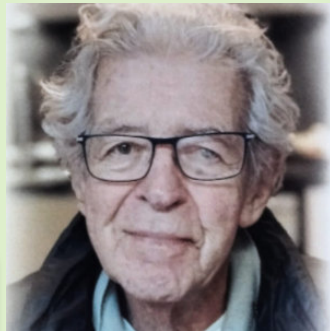
**Beestjes van de maand november:
Nep-wespen.**

Pagina **2**. Anna Kreffer

Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie

Prinsenbergh, Meijendel. Pagina **4**. Eke van Batenburg

In memoriam Lex van der Steur.

Pagina **5**.

Bezoek Partij van de Dieren aan Heemtuin Molenvlietpark.

Pagina **6**.

Vondeling Rosie.

Pagina **7**. Anna Kreffer

En Verder:

- ▶ Boek van de maand..**6**
- ▶ Vrienden van Vlietland winnen rechtszaak..**8**
- ▶ Anna Kreffer op Regionieuws Infothuis..**8**
- ▶ Agenda..**9**
- ▶ Bestuursmedelingen..**9** en **10**
- ▶ Contact bestuur en werkgroepen..**10**

Deze Nieuwsbrief verschijnt gewoonlijk maandelijks in de eerste week van de maand. Leden KNNV afdeling Den Haag e.o. ontvangen een e-mail met kleine toelichting als een nieuwe Nieuws-brief op deze website staat. Als je steeds bij het verschijnen van een Nieuwsbrief zo'n bericht wilt blijven ontvangen hoeft je niets te doen. Wil je de meldingen over de nieuwsbrief van KNNV Afdeling Den Haag niet ontvangen (of juist weer wel)? Vul dan "[Het formulier](#)" op de pagina Nieuwsbrieven in.

Beestjes van de maand november: Nep-wespen

Tekst: Anna Kreffer.

Als je iemand vraagt hoe een wesp eruit ziet, krijg je als antwoord zo goed als altijd: geel met zwart gestreept. En bijna iedereen heeft geleerd, pas op, ze zijn gevaarlijk. In de natuur zijn geel en ook rood aandachttrekkende kleuren. Dieren die geel of rood zijn smaken vies of zijn gevaarlijk. Rode lieveheersbeestjes vallen op, maar vogels eten ze maar één keer, ze smaken walgelijk en kunnen een stinkend goedje afgeven. De geel/zwarte wespen smaken misschien niet zo vies, maar kunnen zich goed verweren en lelijk steken. Deze dieren kunnen op die manier opvallend door het leven gaan, zonder zich te veel druk te maken of ze misschien prooi zijn.

Doen alsof

Een heel aantal insecten maakt gebruik van de angst voor een geel/zwart lijfje, dat nabootsen heet mimicry. Een heel aantal

Stadsreus, *Volucella zonaria*. Foto: Anna Kreffer

onschuldige zweefvliegen, heeft een geel/zwart pakje aangemeten, zelfs vele mensen raken daarvan in paniek. Als voorbeeld de bessenband-zweefvlieg, *Syrphus ribesii*. Niet bang zijn, zweefvliegen kunnen steken noch prikken. Let op de antennen als je het niet zeker weet, vliegen hebben altijd korte antennen, wespen lange. De driebandtijger, *Nephrotoma crocata*, een langpootmug heeft een geelzwart achterlijf, maar daar houdt de vergelijking op, de grootte en trage vlucht verraad het geen-wesp zijn.

2024 Jaar van de Wesp

Naturalis, EIS en andere organisaties hebben 2024 uitgeroepen tot het jaar van de wesp. Dit jaar staat ook "beestje van de maand" in het teken van de wesp. In Nederland komen meer dan 5000 verschillende soorten voor, met een grote diversiteit in uiterlijk en leefwijze. Zoveel soorten bieden genoeg inspiratie voor een heel jaar wespen

Bessenband-zweefvlieg, *Syrphus ribesii*
Foto: Hans van Helden

Naamgeving

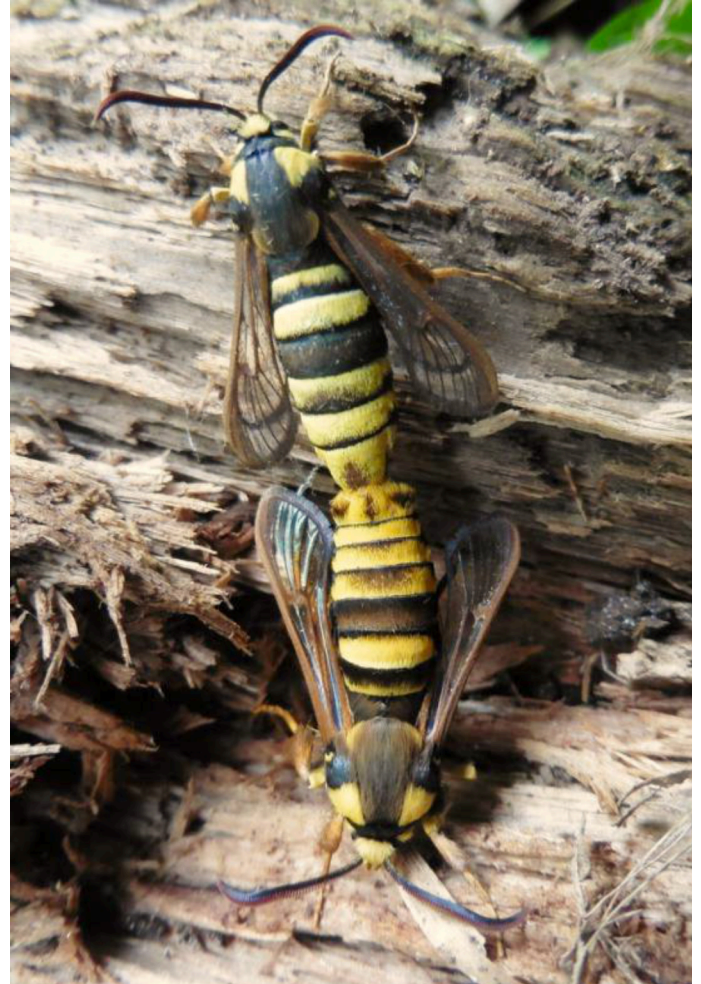
Sommige insecten lijken zoveel op een wesp of wespachtige dat ze van de mens een naam kregen met iets van een wesp erin. Zo is er de kleine wespenboktor, *Clytus arietis*, die erg op een wesp lijkt. De bouw is lang en smal, kop en borststuk zijn harig, het achterlijf kaal. De gele strepen lijken een wespentaille aan te geven. De achterpoten, zijn net als bij de echte wespen, langer dan de voorste poten. De antennen zijn wat kleiner dan gebruikelijk bij boktorren en de vlucht is, net als bij wespen, een beetje zigzaggend. Maar steken kan deze tor niet.

De hoornaarvlinder, *Sesia apiformis*, lijkt op een hoornaar, is soms te vinden, stil zittend op een boom. Bij verstoring maakt de soort net als wespen schokkerige bewegingen. Daarmee houdt de gelijkenis op. De rupsen leven in de wortels van de waardboom.

Over hoornaars gesproken, er is een zweefvlieg die hoornaarzweefvlieg wordt genoemd en soms ook voor hoornaar wordt aangezien, stadsreus, *Volucella zonaria*, is een andere naam. De larven van deze vliegsoort leven in wespennesten, ze eten daar dode larven en ander afval. Om eitjes in het wespennest te kunnen leggen, moet de vlieg wel op een wesp lijken.

Melden

Heb je deze of een echte of net-echte wesp gezien? Meld dit met een goede foto en de waardplant of gastvrouw waarop de

Hoornaarvlinder, *Sesia apiformis*, parend.
Foto: Anna Kreffer

wesp is gevonden op waarneming.nl. Als je zelf geen account stuur je foto met de plaats en datum naar onderstaand mailadres.

Wil je graag meer weten over een wesp- soort? Heb je tips en ideeën die je met ons wil delen? We horen het graag.

Vragen of opmerkingen: voorzitter@den-haag.knnv.nl

Kleine wespenboktor, *Clytus arietis*.
Foto: Anna Kreffer

Driebandtjger, *Nephrotoma crocata*, betraapt tijdens het eileggen. Foto: Hans van Helden

Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie van De Prinsenberg, Meijendel

Foto's: Eke van Batenburg

Zandtulpje
Peziza ammophila

Zwartwordende wasplaat
Hygrocybe conica

Gewoon vuurzwammetje
Hygrocybe miniata

Duinfranjehoed
Psathyrella ammophila

Piekhaarzwammetje
Crinipellis scabella

Puntig kaalkopje
Psilocybe semilanceata

Gesteeld mosoortje
Arrhenia stulata

Bruine zwartsneesatijnzwam
Entoloma caesiocinctum

Donkerstelige stuifbal
Tulostoma melanocyclum

Ruwstelige stuifbal
Tulostoma fimbriatum

Vriendelijke groet.....Eke

In memoriam Lex van der Steur

Lex (20 augustus 1933 – 16 oktober 2024) was al jong geboeid door de natuur. Op een zeker moment werd Lex lid van KNNV afdeling Noordwest-Veluwe. Hier was hij onder andere van begin 1991 tot begin 2003 coördinator van de Werkgroep Natuureducatie.

Later is Lex na zijn verhuizing naar Leidschendam overgestapt naar onze afdeling.

Nieuwsbrief en Ratelaar

In onze afdeling was Lex onder meer – naast andere activiteiten - redacteur van onze "Nieuwsbrief" en van het KNNV-deel van "[De Ratelaar](#)". Lex redigeerde niet alleen, maar schreef ook zelf stukjes met foto's en tekeningen .

EEN ALLEDAAGS GEVAL

Vooraf te zien op oudere en uitgegroeide forsythia (chinees klokje). Is dit nou een gal of niet? Het zijn tumorachtige uitgroeiingen, zonder galkamers en/of insectenlarven, en de veroorzaker is een bacterie (*Agrobacterium tumefaciens*). En dus is het een grensgeval op gallengebied.

De bacterie komt op veel plantensoorten voor en vormt zijn galachtige structuren vooral op wortels, maar minder op de stengelbasis en op takken. Ongeveer 30 waardplanten zijn beschreven in het Gallenboek "DvL".

Takgallen komen o.a. voor op bittere wilg (*Salix purpurea*), en op het chinees klokje (*Forsythia x intermedia*). Op het chinees klokje zijn ze heel algemeen, meestal hoog in de takken, als licht-

bruine onregelmatige "bloemkolen" aan de tak vastgeplakt. Qua vorm en kleur lijken ze wel wat op de bekende essengal (van de essenbloesemmijt) maar die groeit op de bloeiwijze, niet op takken.

Van een levenscyclus – zoals bij echte galen – is hier geen sprake. De bacterie vestigt zich, meestal via wondjes in de schors en bast, in een cel en transformeert deze tot tumorcel (hoe, dat is nog volledig onbekend). Die cel gaat zich willekeurig delen

12

waarbij bast-, hout-, steen- en kurkcellen ontstaan, zonder enige structuur of functie, ogenschijnlijk doelloos dus! En dat groeit maar door en groeit maar door, tot de tuinman met zijn snoeischaar er een eind aan maakt, of tot het ding door eigen gewicht van de takken afbreekt.

Tekst en foto: Lex van der Steur

Bezoek Partij van de Dieren aan Heemtuin Molenvlietpark

Persbericht. Foto: Huub van 't Hart

Op verzoek van de Partij van de Dieren gaf Ondine Kloppenburg op 25 oktober een rondleiding in de Heemtuin Molenvlietpark aan Leonie Gerritsen van de fractie Den Haag van de Partij van de Dieren. Andere leden van de fractie waren verhinderd. De Heemtuin is aangelegd bovenop de BoogieWoogie-tunnel van de Rotterdamsebaan. Natuurlijk Delfland werkt met een team aan de biodiversiteit in de tuin. Ook het landgoed Zeerust is bezocht. De fractie gaat aantal PvdD-wethouder Barker vragen of er nog geld beschikbaar in de 'landgoederenpot' is om ook hier de biodiversiteit te bevorderen.

Tot slot is landgoed Vredenoord bezocht. Hier lopen procedures tegen het kappen van 354 bomen en de bouw van appartementen in die NNN-gebied. Hiertegen heeft de provincie mede bezwaar gemaakt. Nog in september heeft de eigenaar illegaal 36 bomen gekapt, waarvoor Natuurlijk

Ondine Kloppenburg en Leonie Gerritsen.
Foto: Huub 't Hart

Delfland en KNNV afdeling Den Haag om handhaving hebben gevraagd. De gemeente Den Haag stuurde een boswachter die de illegale kap van 36 bomen heeft geconstateerd.

Boek van de maand Handboek natuurfotografie

Het bestverkochte
standaardwerk nu compleet
vernieuwd

Auteurs: Bart Siebelink en Edo van Uchelen
NU leden € 22,45, anders € 24,95
Na 31 december leden € 29,65,
anders € 32,95

Deze praktische gids laat zien dat natuur dichtbij huis begint en hoe je daar boeiende beelden van maakt. Concrete opdrachten moedigen je aan om meteen het veld in te gaan. Dit complete handboek behandelt niet alleen de technieken, apparatuur en instellingen, maar biedt naast

(veld)biologische kennis ook originele, creatieve tips en inspiratie voor het ontwikkelen van een artistieke visie.

De auteurs zijn gedreven biologen en ervaren natuurfotografen.

De KNNV uitgeverij heeft veel mooie boeken, die kun je bij ons bestellen!

<https://knnvuitgeverij.nl>

Natuurboeken zijn een fijn cadeau voor jezelf of familie

en vrienden.

Leden van de KNNV krijgen 10% korting. Bestel via de afdeling: makkelijk, geen verzendkosten en je steunt de afdeling! Bestel bij: voorzitter@den-haag.knnv.nl.

Vondeling Rosie

Tekst en foto's: Anna Kreffer

Op een wat frissere dag in oktober zag ik net buiten ons tuinpark bij De Uithof een kleine egel, gewoon midden op de dag. Egels zijn nachtdieren, dus dat was geen goed teken. Het zat heel stil en liet zich makkelijk oppakken. In mijn fietstas nam ik het diertje mee naar huis. In een kartonnen doosje belegt met kranten en snippers, met wat kattenbrokjes gekregen van de burens, begon het al snel luidruchtig van

Rosie in het gras

de brokjes te eten. Even opzoeken wat egeltjes nodig hebben, daar lees ik: ze kunnen goed klimmen en ja, dat kon deze ook. Ik kijk naar de doos en zie dat het er al bijna uit is. Met de kartonnen doos in de wasmand, knappe egel die daar uitklimt, heeft het de nacht doorgebracht.

Van wasmand naar egelopvang

Gelukkig hebben we in Den Haag een egelopvang, elke dag in de ochtend open om gevonden dieren op te vangen. De volgende dag zijn we erheen gegaan om het diertje daar af te geven. Het bleek gezond –geen ongedierte zoals vlooiën en zo– maar wel ondervoed. Als je een egel ondersteboven houdt, hoort het kopje ongeveer een kwart van het lichaam te zijn. Dat was hier niet het geval. Omdat de winter eraan komt is het goed dat dit egeltje flink kan aansterkt voordat het aan de winterslaap begint. Zodra het kan zal Rosie, zoals we deze egel mochten noemen, weer worden uitgezet, ongeveer op de plek waar ik het beestje vond.

We hebben vrijdag bij de Egelopvang genachtvlinderd, daardoor kon ik binnen zien dat Rosie al 40 gram is aangekomen, het gaat dus goed. Zelf eens kijken in de egelopvang? Kijk voor informatie op egelopvangdenhaag.nl. Elke eerste zaterdag van de maand open dag van 14:00 – 16:00 uur. Egelopvang is volledig afhankelijk van donaties en giften.

De Egelopvang

Vrienden van Vlietland krijgen gelijk in WOO-rechtszaak

Februari 2023 verzocht de vereniging Vrienden van Vlietland de gemeente Leidschendam-Voorburg om documenten openbaar te maken over een 'Vorbereidingsbesluit' voor de bouw van vakantie-woningen in Vlietland. B&W verklaarde zo'n Vorbereidingsbesluit juridisch onmogelijk, maar hield het advies daarover geheim. De Vrienden maakten bezwaar. Een commissie van juristen bestudeerde de argumenten die de vereniging aanvoerde. De gemeente diende ook een verweerschrift in. Maanden later bracht de commissie advies uit. Conclusie: de bezwaren van de Vrienden waren ongegrond. Maar hoe was de commissie tot haar oordeel gekomen?

Bestuurslid Sonja Noot: "De overwegingen die we ontvingen, gingen totaal voorbij aan ons bezwaar. Er werd ingegaan op zaken die we niet hadden ingebracht. Het stuk dat we kregen, had niets met onze zaak te maken."

Niet serieus genomen

De Vrienden stapten naar de rechter. Mag een overheid een formeel bezwaar als 'ongegrond' afdoen op basis van overwegingen uit een andere zaak op andere bezwaargronden van een andere partij? De Vrienden maakten van de gelegenheid gebruik om de rechtbank te vragen om óók naar hun bezwaarzaak zelf te kijken. De gemeente had geen antwoord op hun argumenten gegeven en of de gemeente geldige redenen had om zulke belangrijke stukken onder de pet te houden?

Onzorgvuldig

In oktober deed de Rechtbank uitspraak: het besluit van de gemeente was onzorgvuldig tot stand gekomen. De bezwaren van de Vrienden waren niet besproken. Dat kan zo niet, vond de rechtbank.

Van een heroverweging op grond van hun bezwaren is niets gebleken."

De rechtbank wees er op dat door het kopiëren van het antwoord aan een andere partij, de verkeerde weigeringsgrond was gebruikt. De gemeente wijzigde dat artikel

tijdens de procedure van de Vrienden. Dit getuigde niet van de zorgvuldigheid die van de gemeente mag worden verwacht, aldus de rechtbank. De gemeente werd veroordeeld tot het betalen van de proceskosten. Over de bezwaarzaak zelf oordeelde de rechtbank dat de gemeente tijdens de rechtszaak alsnog was ingegaan op de bezwaren van de Vrienden. De aangedragen argumenten mochten worden toegepast. De rechter heeft de door de Vrienden opgevraagde documenten wél kunnen inzien en vergeleken met de openbare versie. Ze oordeelde dat de Vrienden met de openbare versie hun werk kunnen doen.

Toch gehoord

De Vrienden zijn blij met de uitspraak. Zoals de gemeente hun bezwaarzaak had behandeld, klopte niet. De rechter heeft ze nu gelijk gegeven. Bovendien zijn ze nu wel gehoord en kregen een antwoord op hun vragen. De uitspraak van de rechter gaf vertrouwen dat het geheime stuk en de publieke versie niet te veel van elkaar afwijken.

Met de informatie van de rechtbank kunnen de Vrienden in het traject rondom de bouwplannen in Vlietland hun voordeel doen: het speelveld wordt daarmee weer een stukje gelijkjer.

www.vriendenvanvlietland.nl

Interview met Anna Kreffer op Regionieus Infothuis

In het Weekoverzicht van RegioTV InfoThuis Zuid-Holland, is Anna Kreffer van de KNNV de gast van de week. Zij legt uit wat de KNNV doet en hoe de natuur in de regio er voor staat.

De link op Regionieus Infothuis:

<https://regionieus.tv/2024/09/07/regionieus-tv-weekoverzicht-regiotv-infothuis-zuid-holland-met-weekgast-anna-kreffer-van-knnv/>

Het item met Anna start na +/- 7 minuten.

Agenda

Geen lid? Ga eens mee om kennis te maken.

- ▶ Meerijden in auto? Afrekenen met chauffeur aan eind van excursie à €0,10/km
- ▶ Deelname altijd op eigen risico.
- ▶ Meenemen van honden of andere huisdieren is niet toegestaan.
- ▶ Info: Ineke Gilbert, 06-44069099, inekegilbert@ziggo.nl.

▶ Zondag 10 november, Extra ALV

Locatie MEC Zuiderpark, inloop 10:00 uur

We maken van de nood een deugd. Vanwege een statutenwijziging is de bijeenkomst nodig en zo kunnen we weer eens van gedachten wisselen. Kennismaken met leden van de afdeling Zoetermeer. Zorgen en kansen van de werkgroepen bespreken. Kennismaken met wilde bijen en wat ze nodig hebben. Tot ziens?

▶ Zaterdag 16 november Landgoed De Horsten

Wandeling van 6-7 km door landgoed De Horsten. De lengte van de wandeling is ook afhankelijk van het weer.

Verzamelen: 09.30 uur op het parkeerterrein aan de Papeweg, Wassenaar. Parkeerticket €3,- van tevoren via de website of ter plekke met QR code.

Vanaf station Voorburg: bus EBS 46 richting Wassenaar-Leidschendam, halte Raaphorst.

Horeca: Theepaviljoen De Horsten

Organisatie: Ineke Zwarekant en Ineke Gilbert 06-44069099 / inekegilbert@ziggo.nl

▶ Zaterdag 16 november, Ter Heijde

Excursie Schelpen en aanspoelsels, start 10:15 uur strand Ter Heijde

Aanmelden bij voorzitter voor precieze verzamelplaats: voorzitter@den-haag.knnv.nl

▶ Vrijdag 29 november

Bijeenkomst bestuur, digitaal vanaf 19:30 uur

▶ Zaterdag 7 december Landgoederen Clingendael en Oosterbeek

Een wandeling van ±6 km. door de prachtige landgoederen Clingendael en Oosterbeek.

Thema: bomen en paddenstoelen in de herfst.

Verzamelen: 9.30 uur bij de hoofdingang Wassenaarseweg.

Horeca: Theeschenkerij IJgenweis in Clingendael.

Organisatie Ineke Gilbert 06-44069099 en Linda Thorarinsdotter, 06-14640526

▶ Zaterdag 28 december Pannenkoekenwandeling

We maken weer een wandeling door het Panbos. Gezellig met pannenkoeken eten erna (voor eigen rekening)

Wandelen: 10-12 uur.

Graag aanmelden: wandeling en/of pannenkoeken i.v.m. reserveren.

Organisatie: bestuur voorzitter@den-haag.knnv.nl

Bestuursmedelingen

We zijn zeer dringend op zoek naar een penningmeester en een coördinator voor de werkgroep planten.

Welkom!

De KNNV afdeling Zoetermeer wordt een onderdeel van onze afdeling. Deze afdeling is klein maar heel actief, vooral met planten,

maar zeker niet alleen. Meer informatie volgt.

Kopij voor de nieuwsbrief: vóór 23^e van de maand

Altijd leuk om jouw avonturen met beestjes, planten en zwammen, liefst voorzien foto's, te delen met anderen. Stuur jouw *eigen* foto's met en een kort verhaaltje vóór de 23^e van de maand naar de redactie.

300-400 Tekens is al mooi, meer mag ook. Pluk geen foto's of teksten van het internet: op zowel foto's als tekst zitten auteursrechten, een boze fotograaf of schrijver stuurt de redactie een flinke rekening. Maak bij iedere foto een bijschrift, en ver-

meld de maker. Handig om het bijschrift tevens de naam van de foto te maken. Als de redactie moet puzzelen wat er op de foto staat, leidt dit tot fouten.

Tip: Schrijf in de OTT of OVT, dat leest lekker vlot weg.

Mail kopij naar: redactie@den-haag.knnv.nl
Heb je veel foto's? Neem dan contact op met de redactie voor <https://www.dropbox.com/> of gebruik <https://wettransfer.com/>.

Contactgegevens voor bestuur en werkgroepen KNNV afdeling Den Haag

► Voorzitter

Anna Kreffer: voorzitter@den-haag.knnv.nl

► Secretaris

Ton Huijbregts: secretaris@den-haag.knnv.nl

► Penningmeester

Anja Bakker: penningmeester@den-haag.knnv.nl

► Natuurbescherming

Niek Joanknecht: tel. 06-387 56 337 / natuurbescherming@den-haag.knnv.nl

► Bomenwerkgroep

Coördinator Marieke Bos: 070-354 95 68 / bomen@den-haag.knnv.nl

► Paddenstoelenwerkgroep

Coördinator Kees Pincer, tel. 06-337 73 176 / paddenstoelen@den-haag.knnv.nl

Kijk voor de agenda met inventarisaties en excursies op de pagina van de [paddenstoelenwerkgroep](#)

► Plantenwerkgroep

Coördinator Myra Meijering: 06-266 92 544 / planten@den-haag.knnv.nl

► Lichenenwerkgroep

Pieter Drenth is voorlopig de coördinator: lichenen@den-haag.knnv.nl

► Vogelwerkgroep

Info: Marijke Ammerlaan: tel. 070-387 11 87 / vogels@den-haag.knnv.nl

► Nachtvlinderwerkgroep

Info: Sjoerd Groos: nachtvlinders@den-haag.knnv.nl

► Insectenwerkgroep

Info: Alexander Deelman, 070-350 24 93 / insecten@den-haag.knnv.nl

► Webmaster van onze afdeling

Dick Gerbrands: webmaster@den-haag.knnv.nl

Dat is 't !